10e JAARGANG No. 7 VERSCHIJNT MAANDELIJKS 15 JULI 1948

La Progresanto

REDACTIE-COMITÉ
G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
W. F. KRUIT

STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 1.75 per jaar; f 1.25 voor leden van F.L.E.
Postgiro 321133

H. KUYT
JAC. LEM JR.
H. VAN LIER
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W.

ESENCO DE LITERATURO

G. Brugman

(Fino)

La maniero, en kiu la fenomenoj interligiĝas kiel kaŭzoj kaj efikoj konsistigas tiun naturan ordon, kiun oni nomas neceseco, kaj kies principoj esprimiĝas en niaj naturleĝoj. Laŭ analogio ankaŭ la reguloj de la socia kunvivado estas nomataj leĝoj, sed estas klare, ke ĉi tie temas pri esence malsamaj ideoj, kiuj nur la nomon havas komunan. La naturleĝoj esprimas kaŭzecan ordon, nepre devigan por ĉiu kaj ĉio; la sociaj leĝoj estas nur interkonsentoj malobeeblaj kaj sufiĉe ofte malobeataj.

Sur tiaj interkonsentoj aŭ kutimoj baziĝas ankaŭ la regularo de lingvo, ĝia gramatiko. Mi nun turnas atenton al la rolo kaj signifo speciale de la Esperanta gramatiko, kies problemoj okupas elstaran lokon en multaj prilingvaj artikoloj kaj verkoj.

Mi inklinas al la opinio, ke lingvo povas funkcii sen iaj reguloj pri vortfarado kaj frazkonstruo sen diferencigo inter substantivoj, verboj k.t.p. Ĉe tio mi apogas min sur la konstato, ke infano lernas esprimi sin antaŭ ol ĝi ricevas instruon pri gramatiko. Sekve, se la formoj de vortoj kaj frazoj montrus nenian regulecon, ĝi tamen alproprigus ilin per imitado. Alia afero estas, ke la lernado de tia lingvo postulus multe pli da tempo. Mia celo nur estis, atentigi, ke oni ne devas atribui tro grandan signifon al la rolo de la gramatiko. Ĝi ne estas nepra premiso por la uzebleco de lingvo.

Aliflanke restas la fakto, ke ĉiuj lingvoj montras pli aŭ malpli grandan regulecon. La efiko de la principo pri analogio estas rimarkebla en tio. En samspecaj okazoj la homoj emas apliki samspecajn rimedojn por esprimi sian penson.

La naciaj lingvoj trapasis jam tre longan evoluon antaŭ ol gramatikistoj komencis observadi kaj klare formuli la regulecon de diversaj elementoj. Ĉe Esperanto kaj aliaj lingvoj artefaritaj okazis male. Iliaj aŭtoroj dekomence adaptis sian lingvon al nur kelkregula simpla gramatiko, laŭeble sen esceptoj. Precipe Esperanto gajnis pro tio altan gradon de reguleco kaj facillernebleco. Se tamen kelkaj ĝiaj formoj montriĝas aŭ nur ŝajnas nekonformaj al la gramatikaj postuloj, tio ne estu motivo por tuj kondamni ilin, ĉar, kvankam gramatike efektive nekorektaj, ili povas esti tiel klaraj, tiel facilfluaj kaj oportunaj en la praktiko, ke penado ekstermi ilin estus ne nur malsaĝa, sed evidentiĝus ankaŭ vana laboro.

La gramatiko restu rimedo faciliganta la kunmetadon de vortoj kaj frazoj, sed el iaj reguloj oni ne faru dogmojn; ne rigardu ilin absoluta kriterio pri korekteco de lingvaĵo. Anstataŭ daŭre sin okupi pri gramatikaj „problemoj", ekzemple, ĉu post „kvazaŭ" oni nepre devas uzi kondicionalon aŭ rajtas apliki ankaŭ indikativon, oni certe povas multe pli kontribui al la perfektigo de la lingvo per frekventa pripensado de ideoj. Funde analizante ideojn, oni provizas la vortojn, kiuj devas ilin porti per riĉa enhavo kaj ili ĉesas esti malplenaj sonserioj aŭ literfiguroj, juĝataj nur laŭ la formo.

WERFT NIEUWE ABONNÉ'S VOOR ONS BLAD!

POR KOMENCANTOJ

H. Kuijt.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactieadres Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Overgankelijke en onovergankelijke werkwoorden.

In Esperanto onderscheidt men de werkwoorden in overgankelijke en onovergankelijke.
Overgankelijke werkwoorden noemen een handeling, welke het onderwerp op iemand of iets kan toepassen, bijv.: *La viro batas la knabon. La hundo mordas la knabinon. La neĝo kovras la teron.* De werkwoorden: *bati, mordi* en *kovri* noemen dus handelingen, welke de onderwerpen: *la viro, la hundo* en *la neĝo* toepassen op: *la knabon, la knabinon* en *la teron.* Deze laatste zelfstandigheden ondergaan de handeling, die door het onderwerp wordt verricht. Niet altijd wordt in een zin de zelfstandigheid vermeld waar de handeling op overgaat; bijv.: *La viro batas. La hundo mordas. La neĝo kovras.* Niettemin zijn en blijven deze werkwoorden overgankelijk, omdat de handeling *kan* overgaan op een persoon of zaak. De zelfstandigheid waar de handeling op overgaat is een rechtstreekse bepaling of bepaling zonder voorzetsel en krijgt de naamvals-N ter onderscheiding van het onderwerp.
Onovergankelijke werkwoorden noemen een handeling, welke niet kan overgaan op iemand of iets, deze zijn dus niet overgankelijk; de handeling voltrekt zich in het onderwerp, bijv.: *La viro ŝvitas. La infano promenas. La suno brilas.* Hier is dus niet iets of iemand te noemen, waarop de handeling kan worden toegepast. Wel kan ook achter deze werkwoorden een rechtstreekse bepaling volgen, bijv.: *La viro ŝvitas la tutan tagon. La infano promenis tri horojn.* De naamvals-N in de bepalingen *la tutan tagon* en *tri horojn* dankt zijn bestaan aan het weglaten van een voorzetsel, in bovenstaande voorbeelden *dum*, bijv.: *La viro ŝvitas dum la tuta tago. La infano promenis dum tri horoj.*
In het Nederlands onderscheidt men de werkwoorden eveneens in overgankelijke en onovergankelijke, maar men kent ook nog een derde soort werkwoorden n.l. werkwoorden die nu eens overgankelijk, dan weer onovergankelijk zijn. Hierover in het volgend nummer.

Ter vertaling. Opgave 7.

(Verzoeke de werkwoorden in deze oefening na het vertalen te onderstrepen, overgankelijke met een streep, onovergankelijke met twee strepen).
Lange tijd stond ik voor het huis. Mijn jongste broer verdronk niet lang geleden. Vader kookte het eten, omdat moeder ziek was. Eindelijk begon het water te koken. Hoe de man ook zocht, hij kon zijn boek niet vinden. De soldaten marcheerden vijf kilometer per uur. Jan las het mooie boek in een avond uit. Door de grote droogte raakte het huis in brand. Het vorig jaar maakte de kleermaker een prachtig costuum voor mij. Hoe ijveriger men studeert, des te spoediger wordt men een bekwaam esperantist.

Vertaling van opgave 5.

Se mi ne estus tiom[1]) laca, mi akompanus[2]) vin. Ĉu la patro ankoraŭ estus[3]) malsana? Se ni povus, ni studus ĉiun vesperon[4]). Li promesis al mi, ke li skribos[5]) al sia patro leteron. Ĉu tio ne estus[6]) bona funkcio por kamarado Meijer? Se[7]) mi morgaŭvespere estos libera, mi venos. Multaj lernus Esperanton, se ili estus sufiĉe studemaj[8]). Se mi povus[9]), ankaŭ mi venus. Vi ne farus erarojn, se vi estus bone studintaj[10]) la lecionon. Ĉu ni elirus[11])? Se oni ne estus batinta[12]) la hundon, ĝi[13]) ne estus mordinta.

1) Niet: *tia;* d.i. een bijvoeglijk naamwoord, dit kan alleen iets zeggen van een zelfstandig naamwoord, nooit iets van een ander bijvoeglijk naamwoord. Om iets te zeggen van een bijvoeglijk naamwoord gebruikt men een bijwoord. Ook: *tiel.* 2) Ook: *mi irus kun vi.* Herhaling van *kun* is overbodig in: *mi irus kune kun vi, mi kunirus kun vi.* 3) Niet: *estas;* deze zin is geen eenvoudige vraag of vader nog ziek is; zo'n zin kan ook gericht zijn tot iemand die de vrager niet kan inlichten daaromtrent. Hier is sprake van twijfel of onzekerheid, wat uitgedrukt wordt door de vorm der voorwaardelijke wijs. 4) Ook: *ĉiuvespere.* Niet: *ĉiu vespere, ĉiun vespere.* 5) Niet: *skribas, skribu;* hier heeft men te doen met een indirecte rede, de directe rede zou zijn: *mi skribos al mia patro.* Van een wens is hier geen sprake. 6) Niet: *estas;* hier is sprake van een verzwegen voorwaarde, bijv.: *se li estus elektita.* 7) Niet: *kiam;* in de Nederl. zin is de betekenis: Indien (bijgeval) ik morgen vrij ben, kom ik. Vertaalt men met *kiam,* dan is de betekenis: wanneer (zodra) ik morgen vrij ben, kom ik. 8) Ook: *Se ili havus nur sufiĉe da studemo (studdeziro, studinklino).* Deze laatste vormen zijn echter niet mooi. 9) Niet: *povos;* hier heeft men met een voorwaardelijke wijs

DE EXAMEN-VAKKEN

I. INLEIDING.

Men gaat naar het Esperanto-examen ongetwijfeld om er te slagen. Hoe komt het dan, dat zovelen een teleurstelling wacht: afgewezen! Men klaagt dan: het examen was deze keer erg moeilijk; er kwamen veel vreemde of onbekende woorden in de opgave voor; het dictee was niet te verstaan; ik had een paar lastige examinatoren; mijn zenuwen speelden mij parten enz. enz.
Laten we onszelf nu eens eerlijk bekennen, dat het meestal uitvluchten zijn om onze mislukking goed te praten. Natuurlijk, zowel als men eens geluk kan hebben, kan men het ook wel eens ongelukkig treffen. Maar men neme gerust aan, dat het Examen-Comité met alle mogelijke omstandigheden, tegenslag en zo, terdege rekening houdt, en, als uit een bepaald vak beslist zou blijken, dat men het diploma verdient, dan zal een ander vak, dat er minder gelukkig afgebracht is, het de candidaat niet onthouden.
Wij zijn er van overtuigd, dat de meeste teleurstellingen aan niets anders te wijten zijn dan aan onvoldoende voorbereiding. Men heeft nog niet alles doorgewerkt, sommige vakken niet ernstig genoeg opgevat, maar meent toch, dat het wel zal gaan en speculeert op een beetje geluk. Bij het mondelinge gedeelte begunstigt ons dat beetje geluk wel eens, maar het schriftelijke werk kan alles weer bederven; juist datgene, waarin men zijn kennis rustig en doeltreffend kan uiten, wordt een mislukking, als de kennis daarvoor niet toereikend blijkt.
En toch is het examen, tenminste voor A, zo moeilijk niet. Onze inleiding behoeft niemand te verontrusten of sceptisch te stemmen. Wij bedoelen slechts het aantal afgewezenen, dat bij de laatste examens inderdaad hoog was, tot een minimum terug te brengen. Om dat te bereiken zullen wij in een aantal nummers van L.P. achtereenvolgens alle examenvakken bespreken, de nadruk leggen op de eisen, om daarna de manier aan te geven waarop de candidaat zich op alles kan voorbereiden. Indien men onze raad volgt, zal succes op het examen de beloning voor alle moeite zijn.

EKSTROVERTISMO.

K-do J. W. Minke sendis al ni klarajn difinojn pri la vortoj *ekstrovertismo* kaj *introvertismo* (Vidu pri tio la respondon en la maja n-o de L.P.):

Psikologie la homoj estas divideblaj en „ekstrovertaj" kaj „introvertaj" tipoj. La ekstrovertaj homoj vivas precipe eksteren: ili ŝatas interrilati kun multaj homoj, havas multajn amikojn, sed la amikeco ne estas profunda. Ili ŝatas festojn, ĉar festoj estas tipaj okazoj por vivi eksteren.
Introvertaj homoj ŝatas esti solaj. Ili estas hejmosidaj, ĉar la hejmo estas simbolo de intimeco. Ili ŝatas legi, sed malŝatas vidi multajn homojn.

TRECENTO.

La vorto „trecento", menciita en la maja n-o de L.P., verŝajne ne estas vera neologismo, sed itala vorto, prononcenda: treĉento. Ĝi signifas „tria jarcento". En la itala arthitorio oni donas nomon al ĉiu jarcento post la jaro 1000a: 1000a — 1100a = unua jarcento; 1100a — 1200a = dua jarcento; 1200a — 1300a = tria jarcento (trecento). La koncerna artikolo en L.M. temas pri la majstroj de ĉi tiu periodo. C. Bruins.

URĜA PETO.

La januara kaj februara numeroj de L.P. '48a estas elĉerpitaj. Kiuj el niaj legantoj povas komplezi nin per superfluaj aŭ nekonservataj ekzempleroj de tiuj numeroj? Ni nepre bezonas ilin por multaj novaj abonantoj. Adm.

---

te doen, want men zegt in het Nederlands: *als ik kon, kwam ik,* maar men bedoelt eigenlijk: *als ik zou kunnen, zou ik komen.* Hier komt de handeling dus niet tot stand. 10) Niet: *studus, pristudus, studadus;* hier is sprake van een handeling, welke is afgelopen (gestudeerd had). 11) Ook: *Ĉu ni eliru,* waarbij men dan denkt aan een voorstel tot uitgaan, een wens dus. Bij de vorm met *-us* is sprake van twijfel of onzekerheid. 12) Niet: *batus,.... mordus;* hoewel men vaak, ter bevordering van een vloeiende stijl, de samengestelde tijd vervangt door een eenvoudige tijd *(-as* i.p.v. *-as anta; -is* i.p.v. *-as -inta)* zou het hier niet correct zijn, omdat hier sprake is van een handeling, welke is afgelopen. 13) Niet: *li;* als het geslacht niet ter sprake komt, is het voornaamwoord voor dieren *ĝi.*
N. v. W en W. 6, P.W. en G. 7, E.R.M. en S. 9, Stelano 7, C. v. B. en M. 8, C. v. S. en R. 9, Astor 9, G. H. de N. en R. 8, L.H.P. en R. 9, A.A.D. en Z. 8.

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

J. Lem.

Opgave 8. Vertaal in Esperanto:

EEN BEZOEK AAN DE AMSTERDAMSE DIERENTUIN.

(Vervolg).

Laten wij onze wandeling voortzetten. Op een zandterrein, aan drie zijden afgesloten *(apartigita)* van het wandelpad door een sloot, waarin waterlelies *(nimfeoj)* bloeien en prachtige goudwinden *(orleŭciskoj)* zwemmen, zien wij enige kamelen, wilde ezels, een langhoornig rund, struisvogels, nandoes *(nanduoj)* en pauwen. Daar staat de indrukwekkende kameel. Zijn gehele lichaamsbouw is aangepast *(alkonformiĝis)* aan het leven in de woestijn. Aan iedere voet bevinden zich twee tenen, die zich bij het lopen *(dum la irado)* breed uitspreiden *(etendiĝas)* en, daar zij met de huid verbonden *(interligitaj)* zijn, de voeten verhinderen *(malhelpi, malebligi)* te diep in het zand te zakken *(eniĝi)*. Kijk *(vidu)*, hij kan de neusgaten sluiten, waardoor de hete scherpe zandkorrels niet in de neus kunnen binnendringen; de ogen worden tegen de zandkorrels beschermd door lange oogharen. Een dikke, wollige vacht beschermt het dier tegen de hete zonnestralen, maar ook tegen de scherpe kou. De bulten op zijn rug zijn geen versiersels, maar vetreservoirs. Tijdens de zomer, als de kameel voldoende voedsel kan vinden, vullen deze bulten zich met vet; daardoor komt het dier gedurende de winter, als het niet voldoende voedsel kan vinden, niet van honger om: het leeft dan gedeeltelijk op zijn vet. Omstreeks het einde van de winter gelijken deze bulten op lege op de rug hangende zakken.

Daar lopen twee struisvogels, een haan en een hen *(viro kaj virino)*. Grote, vreemdsoortige *(strangaj, kuriozaj)* vogels. Hoewel zij veren, dus ook vleugels hebben evenals alle andere vogels, kunnen zij echter niet vliegen. De gedegenereerde *(degenerintaj)* slagpennen *(flugplumoj)* zijn slap en ondeugdelijk voor het vliegen. De lange, dikke en krachtige poten vergoeden enigszins het gebrek aan vliegvermogen. Struisvogels kunnen zeer snel lopen. Bij het rennen *(kurante)* gebruiken zij de vleugels als roeiriemen. Zij hebben een kleine, platte kop en grote, schitterende ogen, waarmee zij scherp kunnen zien; de oorgaten zijn goed zichtbaar. De korte, brede, van een hoornachtige nagel voorziene snavel maakt het ze mogelijk grote voorwerpen in te slikken. Het voedsel kauwen of breken zij niet. Kieskeurig *(elektemaj)* zijn zij niet. Zelfs stenen of andere harde voorwerpen slikken zij in. Het uitbroeden van de eieren en de verzorging *(flegado)* van de jongen is de taak van de haan *(virstruto)*. De hen houdt zich daar in het geheel niet mee bezig. De eieren zijn zeer groot; de schalen zijn dik en hard. Eén struisei weegt ongeveer evenveel als 25 hoendereieren. Een rechtop staande haan is bijna 2½ meter hoog en weegt ongeveer 75 kg. Men vindt struisvogels in Afrika en West-Indië. Gewoonlijk leven zij in symbiose *(simbioze)* *) met antilopen en zebra's.

*) Simbiozo estas kuniĝo de du aŭ pluraj animaloj por kunvivi.

Vertaling van oefening 7.

(Daŭrigo).

La homa prudento demandas pri „kiel" kaj „kial". La homo povas rezoni, konkludi (fari konkludojn). Se ni agas, ni povas demandi al ni: „kio okazos, sekve de nia agado?" Ni povas demandi al ni: „kiel ni plej facile kaj plej certe atingos nian celon?" Al la besto tiu kapablo mankas. Ĝi ne rezonas; ĝi iel agas laŭ sia denaska impulso (naturinstigo) kaj laŭ la impresoj de la momento, ĉar ĝi ne povas alimaniere agi. La besto estas laŭnature nek bonkaraktera, nek kruela aŭ perfida. Ĝi ne estas respondeca pri siaj agoj. Bestoj estas senkulpaj. Nur la homo, kies prudento ebligas al li antaŭkalkuli la efikojn (konsekvencojn) de siaj agoj, povas esti bon- aŭ malbonkaraktera. Bestoj tamen ne estas aŭtomatoj. Ili posedas memoron. Multaj eĉ tre bonan memoron. Iagrade ili povas lerni ion, tamen ne laŭ teoriaj reguloj. Al ili nur aplikiĝas: „post domaĝo venas saĝo". Spertante, ili lernas distingi, ĉu io estas danĝera aŭ ne, ĉu io estas agrabla aŭ ne kaj ankaŭ kion vi deziras, ke ili faru aŭ ne faru. Ĉu vi ne instruis al via hundo prezenti la piedon aŭ ne tuŝi ion, kio estas prezentata al ĝi (kion vi prezentas al ĝi) maldekstramane (per la maldekstra mano)? Bestoj povas senti simpation kaj antipation.

Antaŭ kelkaj jaroj vivis en „Artis" tigrino, kiu tre amike kondutis rilate al mi. Kiam ŝi vidis min alproksimiĝanta, ŝi kaŝis sin post en la kaĝo kuŝanta arbotrunko, kaj kiam mi atingis la kaĝon, ŝi subite saltis antaŭen kaj kapkaresis la kradstangojn, samtempe sciigante sian ĝojon per mallaŭta grumblado. Kiam mi karesis ŝin per mia promenbastono, ŝi plaĉe fermis la okulojn, same kiel kato,

POR PROGRESANTOJ

J. van Scheepen.

Vertalingen zende men voor de 10de van de maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Opgave 9 Vertaal in Esperanto:

WAT ER VERROOKT WORDT.

Het is al vaak gezegd, dat er jaarlijks voor zoveel geld aan sigaren, sigaretten en tabak in rook opgaat. Toch is het altijd weer interessant dit cijfer te zien. In 1939 was het voor sigaren f 70 millioen, sigaretten f 54 millioen, rooktabak f 21 millioen, samen f 145 millioen of circa f 54 per mannelijke Nederlander boven 15 jaar. Om een vergelijking te hebben: het verbruik van suiker bedroeg in hetzelfde jaar ongeveer f 115 millioen, dus slechts 3/4 van dat van tabak. Bekend is de toeneming van het roken in jaren van grote beroering. Zo bedroeg het tabaksverbruik in 1937 f 128 millioen, in 1938 f 132 millioen, in 1939 f 145 millioen. Hieruit blijkt duidelijk, dat het roken voor velen een zenuwstillend middel is. Laten wij hopen, dat er spoedig een dalend verbruik komt!

(Cijfers Stat. Zakboek 1940)

Vertaling van opgave 7.

En Suda Afriko[1]) 16-jara[2]) H.B.S.-ano[3]) Petro van Jaarsveld[4]), fariĝis la ĉeftemo de la ĉiutaga konversacio[5]). Li posedas nome[6]) la povon[7]) indiki[8]) tion[9]), kio kaŝiĝas en[10]) la tero. Li mem nomas tion[11]) „vidi". Li indikas ne nur, kie kaŝiĝas akvo, sed ankaŭ kie troviĝas diamantoj, oro, karbo kaj aliaj (alt)valoraj mineraloj. Doktoroj[12]) kaj fizikistoj[13]) igis lin plenumi[14]) multajn eksperimentojn[15]), sed ili ankoraŭ ĉiam troviĝas[16]) antaŭ fenomeno[17]). Ĉiun fojon, kiam li „vidas" en la teron[18]), ĝi postulas de li[19]) grandan koncentriĝon, laŭ ĵurnalo[20]) „Trouw", el kiu ni ĉerpis[21]) ĉi tiujn sciigojn, post kies fin(iĝ)o li estas elĉerpita kaj suferas[22]) egan[23]) kapdoloron. Por mineksplua kompanio la junulo jam flugis[24]) al Tanganyika, kie li konvinke pruvis diamanttavolojn. Li tamen neniam povas diri, kiom profunde troviĝas la kaŝiĝantaj materioj aŭ la akvo.

1) Het is beter het bijvoeglijk naamwoord apart te schrijven. 2) Of: *deksesjara*. 3) Vertaald: *mezgrada lernejano*. 4) Deze eigennamen kunnen niet vertaald worden. Wel de voornaam, die internationaal is. 5) Door invoeging van „ĉeftemo" wordt de zin voor niet-nederlanders duidelijker. 6) Hoewel „nome" bijna altijd in deze betekenis gebruikt wordt, is het toch niet geheel juist, zoals terecht door een inzender wordt betoogd. Deze inzender vertaalde met „jen la kaŭzo", wat zeer goed te gebruiken is; ook „scie". 7) Ook: *kapablon;* niet: *talenton*. 8) Niet: *montri*. 9) Men mag „tion" niet weglaten, omdat de samensmelting mag geschieden alleen als beide woorden in dezelfde naamval staan. 10) Ook: *sub*. 11) Ook: *ĝin*. 12) Ook: *kuracistoj, medicinistoj*. 13) Ook: *naturscienciistoj*. 14) Ook: *fari*. 15) Ook: *provon*. 16) Beter dan *staras*. 17) Ook: *nesolvebla problemo, mistero*. 18) Richtings-n. Li vidas „al" en la tero. 19) Ook: *ĉiun fojon kostas al li*. 20) Zonder het lidwoord, omdat de eigennaam volgt. 21) Ook: *prenis*. 22) Ook: *havas*. 23) „Verblindende" is de niet zeer juiste uitdrukking voor „hevige". Woordelijk opgevat, zou men kunnen vertalen met „blindigan". 24) Ook: *aerveturis*.

Beoordeling: W. te B. 6, J.R. te A. 6, A. v. d. K. te O. 5, P.W. te G. 5, A.D. te Z. 6, A.L. te G. 8, Astor 8, G. de N. te R. 4, C. v. St. te R. 4, J.P. te Z. 7.

EKSTERLANDO-J.

S-ro Penovski en Gara Dralfa, Bulgario, bonvolis atentigi nin pri erara pluralo, troviĝanta en nia artikolo „Problemoj solvendaj": eksterlandoj. Ni konfesas, ke tiu pluralo estas tre nekutima, tamen niaopinie korekta. Ĝenerale oni konsideras ĉiujn landojn ekster la patrolando kiel eksterlandon, sed en vero ili estas pluraj landoj, la eksteraj landoj, unuvorte eksterlandoj.

---

kiun oni karesas. Se ŝi troviĝis en la postkaĝo, mi nur bezonis voki ŝin kaj ŝi tuj aperis. Inter dekoj da homoj, starantaj antaŭ la kaĝo, ŝi rekonis min, eĉ se mi dum kelkaj vintraj monatoj ne vizitis la ĝardenon. Bestoj povas esti tre ĉarmaj, sed ankaŭ nekalkuleble danĝeraj. Subita movo aŭ neatendita sono povas ektimigi ilin kaj, ĉar ili ne rezonas, ekveki en ili defendan reakcion. Via hundo, kiu tre (multe) amas vin, eble mordos vin, kiam vi klopodas savi ĝin el la akvo. Ĝi ne komprenas vian intencon kaj pro via ekpreno sentas sin en danĝero. Ĝi estas nek maldanka, nek perfida, sed.... ĝi ne estas homo; ĝi ja ne povas „rezoni". Sed sufiĉe pri tio.

(Daŭrigota).

L.H.P. en R. 7, E.R.M. en S. 7, P.M.W. en G. 6, C. v. S. en R. 7.

NOMOJ DE KELKAJ PLEJ OFTAJ NEDERLANDAJ BIRDOJ

G. F. Makkink.

(Daŭrigo).

Voor verklaringen der letters tussen ( ) zie vorig no.

Kleine strandloper — Calidris minuta — malgranda kalidro (M—M)
Bonte strandloper — Calidris alpina — alpa kalidro (S—M)
Paarse strandloper — Calidris maritima — markalidro (S—M)
Kanoetstrandloper — Calidris canutus — granda kalidro (S—M), kanuto (S)
Drieteenstrandloper — Crocethia alba — sablokalidro (S—M)
Kemphaan — Philomachus pugnax — duelbirdo (S)
Oeverloper — Tringa hypoleucos — blankventra tringo (M—M)
Tureluur — Tringa totanus — ruĝkrura tringo (S—M)
Witgatje — Tringa ochropus — verdkrura tringo (S—M)
Groenpootruiter — Tringa nebularia — griza tringo (M—M)
Grutto — Limosa limosa — nigravosta limozo (SM—M)
Rosse grutto — Limosa lapponica — ruĝa limozo (SM—M)
Wulp — Numenius arquata — granda kurlo (S—S)
Regenwulp — Numenius phaeopus — marĉa kurlo (S—S)
Houtsnip — Scolopax rusticola — arbara skolopo (S—UV)
Watersnip — Capella gallinago — marĉa skolopo (S—UV)
Bokje — Lymnocryptes minimus — malgranda skolopo (S—UV)
Kluut — Recurvirostra avocetta — avoceto (S)
Grote jager — Stercorarius skua — granda rabmevo (M—S)
Kleine jager — Stercorarius parasiticus — parazita rabmevo (S—S)
Mantelmeeuw — Larus marinus — nigramantela mevo (S—UV)
Kleine mantelmeeuw — Larus fuscus — flavkrura mevo (S—UV)
Zilvermeeuw — Larus argentatus — arĝenta mevo (SM—UV)
Kleine zeemeeuw — Larus canus — griza mevo (B—UV)
Kokmeeuw — Larus ridibundus — ridmevo (S—UV)
Visdiefje — Sterna hirundo — hirunda ŝterno (S—M)
Noordse stern — Sterno macrura — arkta ŝterno (S—M)
Grote stern — Sterna sandvicensis — blanka ŝterno (SM—M)
Dwergstern — Sterna albifrons — malgranda ŝterno (M—M)
Zwarte stern — Chlidonias niger — nigra ŝterno (S—M)
Alk — Alca torda — pintbeka alkao (B—S)
Zeekoet — Uria aalge — okulringa urio (S—M)
Kleine alk — Alle alle — malgranda urio (M—M)
Houtduif — Columba palumbus — arbokolombo (S—UV), palumbo (PV)
Kleine bosduif — Columba oenas — malgranda kolombo (S—UV), enado (PV)
Tortel — Streptopelia turtur — turto (UV)
Koekoek — Cuculus canorus — kukolo (UV)
Kerkuil — Tyto alba — punktita strigo (S—UV)
Ransuil — Asio otus — orela strigo (S—UV)
Velduil — Asio flammeus — marĉa strigo (S—UV)
Bosuil — Strix aluco — arbara strigo (M—UV)
Steenuil — Athene noctua — noktuo (S)
Nachtzwaluw — Caprimulgus europaeus — kapromulgo (PV)
Gierzwaluw — Micropus apus — apuso (M)
IJsvogel — Alcedo atthis — eŭropazia alciono (S—UV)
Zwarte specht — Dryocopus martius — nigra pego (S—UV)
Grote bonte specht — Dryobates major — granda pego (S—UV)
Kleine bonte specht — Dryobates minor — malgranda pego (S—UV)
Groene specht — Picus viridis — verda pego (S—UV)
Veldleeuwerik — Alauda arvensis — kampalaŭdo (S—UV)
Boomleeuwerik — Lullula arborea — arbalaŭdo (S—UV)
Kuifleeuwerik — Galerida cristata — hupalaŭdo (S—UV)
Boerenzwaluw — Hirundo rustica — kampara hirundo (M—UV)
Huiszwaluw — Delichon urbica — urba hirundo (S—UV)
Oeverzwaluw — Riparia riparia — bordhirundo (SM—UV)
Wielewaal — Oriolus oriolus — oriolo (PV)
Zwarte kraai — Corvus corone — nigra korvo (S—UV)

(Daŭrigota)

DE WERKWOORDEN

VERHOUDING TOT ONDERWERP EN VOORWERP.

(Vervolg)

3. De onderwerpszin.

Zowel het onderwerp als het voorwerp van de zin kan een gehele volzin zijn. Natuurlijk is dan die volzin, die de naam onderwerps- of voorwerpszin draagt, wederom te ontleden in onderwerp, gezegde, voorwerp en bepalingen.
Alvorens nader te bepalen, waaraan de onderwerpszin te herkennen is, zullen wij van dergelijke zinnen een aantal voorbeelden geven (de cursief gedrukte volzin is onderwerpszin):
Estas mia deziro, *ke li venu. Por kio li bezonas tion,* estas al mi enigmo. *Ke li venos,* estas al mi agrable. Estas dubinde, *ĉu li sukcesos. El kio oni pagos tion,* estas al mi neklare. Ne estas facile direble, *kiu el ili pravas.* Estas skribite, *ke la unuaj estos la lastaj.* Ne estas decidite, *kiam li venos hejmen.* Ŝajnas al mi, *ke li pravas.* Montriĝis, *ke li estas prava.* Pruviĝis, *ke ne li faris la krimon.* Ne evidentiĝis, *ke li estas la aŭtoro.* Ne evidentiĝis, *ĉu li estas la aŭtoro.* Ŝajnas al mi, *ke ekpluvos.*
En nu de kenmerken, waaraan men de onderwerpszin van andere bijzinnen kan onderscheiden:
De onderwerpzin is altijd te vervangen door het woordje *tio,* b.v.: ŝajnas al mi, *ke li pravas* (= *tio* ŝajnas al mi).
Andere, doch minder gemakkelijk te bepalen kenmerken zijn:
Elke bijzin die met *ke* of *ĉu* begint, is òf onderwerps-, òf voorwerpszin.
Verder kan een onderwerpszin — dit geldt eveneens voor de voorwerpszin — met betrekkelijke correlatieven beginnen: *kiu, kies, kiel, kial* enz. In die gevallen kan men zo'n zin gemakkelijk verwarren met andere bijzinnen. Maar ook dan brengt het vervangen door *tio* de oplossing, b.v.: ne estas jam decidite, *kiam okazos la kongreso* (= ne estas jam decidita *tio);* multaj ĝojos, kiam okazos la kongreso (geen onderwerpszin).
Uit het eventueel vervangen door *tio* volgt logisch, dat dit woordje in de hoofdzin niet herhaald mag worden. Foutief is dus: *ke li diris la veron, tio pruviĝis al mi.*
Het voornaamste kenmerk is wel, dat de onderwerpszin altijd door een koppelwerkwoord van de hoofdzin wordt voorafgegaan. Men zie daarvoor de bovenstaande voorbeelden *(esti, ŝajni, montriĝi, pruviĝi, evidentiĝi).*

4. De voorwerpszin.

Ook het voorwerp van de zin kan een gehele volzin zijn. Ook hiervan geven wij eerst enkele voorbeelden (de cursief gedrukte zin is voorwerpszin):
Mi konsilas al vi, *ke vi ne faru tion. Ni* preferas, *ke vi akompanu nin.* Mi ne scias, *por kio li bezonas la libron.* Ni esperas, *ke li sukcesos.* Li petis al mi, *ke mi vizitu lin.* Vi demandis al li, *ĉu li faris sian devon.* Mi vidis, *ke li faras tion.* Mi vidis, *kiel li zorgas por la afero.* Mi timis, *ke li falos.* Li avertis min, *ke mi ne okupu min pri tio.* Li zorgos, *ke li estu ĝustatempe prata.*
Een voorwerpszin is doorgaans het voorwerp van een waarnemingswerkwoord: *vidi, aŭdi, senti, atenti, observi, rimarki, konstati* enz., van een werkwoord dat een gevoelen of mening uitdrukt: *opinii, kredi, percepti, koncepti, senti, konjekti, supozi, bedaŭri* enz. of van een werkwoord dat aan een gevoelen of gedachte uitdrukking geeft: *diri, esprimi, anonci, komuniki, aprobri, konsenti, mencii, aludi, citi* enz., maar ook na andere werkwoorden kan een voorwerpszin voorkomen: *lerni, instrui, zorgi* e.a. De voorwerpszin na zo'n werkwoord noemt dan meestal het resultaat daarvan: li lernis, *kiel li kondutu;* li instruis, *kiel oni agu tiukaze;* mi zorgos, *ke mi estu preta.*
En nu de kenmerken, waaraan een voorwerpszin is te herkennen:
Een voorwerpszin is altijd te vervangen door het woordje *tion,* b.v.: oni komunikis al li, *ke li sukcesis* (= oni komunikis al li *tion*); mi scias, *ke tio estas* vera (= mi scias *tion*); li aŭdis, *ke mi eniras* (= li aŭdis *tion*).
Ook bij de voorwerpszin mag het woordje *tion* niet herhaald worden. Foutief is dus: *mi konstatis tion, ke li ankoraŭ ne estas kapabla.*
De voorwerpszin begint meestal met *ke* of *ĉu,* maar kan ook aanvangen met een betrekkelijk correlatief. In de laatste gevallen is de voorwerpszin, evenals we dit bij de onderwerpszin al geconstateerd hebben, te verwarren met een andere bijzin. Maar ook hier brengt het vervangen door *tion* de oplossing. En bovendien is er nog een onderscheidingsteken: Is er van geen onderwerps- of voorwerpszin sprake, dan kan men aan de hoofdzin een aanwijzend correlatief toevoegen: mi atentis (tiam), kiam li alvenis. Dit is de vertaling van: *ik lette op, toen hij aankwam.* Maar is er wèl van zo'n zin sprake, dan kan zo'n correlatief er niet aan toegevoegd worden: mi atentis, *kiam li alvenas* = ik lette op, wanneer hij aankwam. Zo ziet men, dat een zin eigen-

LASTFOJE PRI „ĈU NE?"

K-don Slijper ne kontentigas la respondo de k-do Van Scheepen. Li sendis al ni la jenan artikolon, kiun ni publikigas nur mallongigita, ĉar la afero jam postulis tro da spaco. Red.

Uit het antwoord van k-do Van Scheepen blijkt, dat hij zijn omschrijving van de functie van een bijwoord herziet en toegeeft, dat het ook kan dienen ter bepaling van de inhoud van een zin. Maar hij voegt daaraan toe, dat de oorspronkelijke bijwoorden geen rol kunnen vervullen met betrekking tot de inhoud van de gehele zin. Het komt mij voor, dat de ontdekking hiervan alleen nodig was om te bewijzen, dat „jes" geen bijwoord kan zijn.

K-do v. Sch. schakelt dus op grond van mijn voorbeelden „ne" en „jes" gelijk en erkent: Als we in eenzelfde zin op dezelfde plaats twee woorden kunnen bezigen, die dezelfde grammaticale functie verrichten, dan behoren die woorden tot dezelfde gramaticale soort.

Ik kom maar weer met eenvoudige voorbeelden:

Mi hejmeniros. Ĉu vi ankoraŭ restos?
Ne, mi volas foriri. Kontraŭe, mi volas foriri.
Do vi kuniros?
Certe, mi kuniros.

Als u nu redeneert als in het vorige artikel, krijgen we:

„Ne" en „jes" zijn tussenwerpsels, dus „kontraŭe" en „certe" zijn ook tussenwerpsels.

Ik draai de zaak maar weer om en zeg: „Kontraŭe" en „certe" zijn bijwoorden, en dus zijn „ne" en „jes" het in de gegeven voorbeelden ook.

„Vi ne pravas", hoor ik mijn tegenstanders al mompelen. En dan kan ik niet anders antwoorden dan: „Mi jes pravas". En dan meen ik mijn gevoel op logische wijze uitgedrukt te hebben, en dus juist, en is het taalkundig in orde, ook als ik „jes" ter versterking van een bewering gebruik, hetgeen volgens k-do D. alleen maar door beginners wordt gedaan.

Ziehier drie voorbeelden, die ik juist deze week tegenkwam:

„La vespero plibeligas la mondon. Ne en la tranĉeoj, sed jes en la paco" („La vojo returne", blz. 48, regel 14).

„Oni ne uzas la artikolon post *da*.... sed jes antaŭ *tuta* kaj *ceteraj*" („Plena Gramatiko", blz. 197, 205 RIM. II).

„Mi opinias kaj scias laŭsperte, ke jes" („Vortoj de k-do Lanti", blz. 97, regel 8 v.o.).

Chr. F. W. Slijper.

Koncerne la kernon de l' afero: uzeblecon de „ĉu ne?" en senco pli vasta ol rigore logika, ŝajnas al ni, ke la logiko nur tiom konvenas al ni, kiom ĝi helpas al ni klare difini ideojn. Sed, se ĝi katenas nin en esprimo de sentoj, rigora logiko estas ĝena kaj evitinda. Tiom jam pruvis la diskutoj.

La apartan aferon: ĉu „jes" estas korekta traduko de la nederlanda „wel", ni jam klare respondis, ke ne. La tri ekzemploj de k-do Slijper neniel pruvas la malon. „Jes" en lia unua frazo estas idiotismo, anstataŭiginda per „certe". „Jes" en la dua frazo estas konsiderenda en la kadro de la tuta verko, en kiu oni trovas plurajn defendojn de nekutimaj formoj. En la tria frazo (de Lanti) „jes" estas korekte uzita kiel „ne" en simila frazo. „Jes" tiufraze ne komplementas verbon, sed anstataŭas tutan propozicion. Ĝi estas la sole ĝusta formo tiusence. Kaj la nekorektan aserton de k-do Sl.: „mi jes pravas", ni respondu per „ni tamen pravas".

Red.

KOREKTO.

En la artikoleto L.P. kontrolata en la maja n-o legu sur 1. 15a: .... ke ni sentas *nin* plene venkitaj. Preseraro povas iafoje havi la malican aspekton de gramatika eraro!

Ĵus aperis:

SKIZOJ PRI NEDERLANDO
de Karel Ĉapek
Nederlando vidata per okuloj de eksterlandano. Prezo *f* 1.30.

---

lijk twee betekenissen kan hebben. Het enige verschil is de tijd van het werkwoord *alvenis*, dat in de voorwerpszin in de tegenwoordige tijd moet staan.

Dan zijn er nog voorwerpszinnen, die niet de rol van een lijdend voorwerp vervullen, maar z.g. oorzakelijke voorwerpszinnen heten. Zij komen doorgaans na een onovergankelijk werkwoord voor en zijn dus niet te vervangen door enkel *tio* of *tion*, maar door *tio* plus een voorzetsel, meestal *pri* of *pro*. Een paar voorbeelden: mi ĝojas, *ke vi sukcesis* (= mi ĝojas *pri tio*); mi miris, *ke li faris tion* (= mi miris *pri tio*).

(Wordt vervolgd).